



## ערכאות – Week 5 - Epilogue

חות יאיר רי"ג

תשורת שי פ"ו

ישורון

שו"ת ריטב"א י"ד

**THE**  
**NIGHT SEDER**  
**BAIS MEDRASH**  
TAILORED TO FIT YOUR SCHEDULE AND YOUR NEEDS

עמוד מס 230 חות יאיר בכרך, יאיר חיים בן משה שמשון הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

## שירת תשורת ש"י

### פד

פלוגתא חס הטעם וטעם צדדמי וצטני עדים לא חיישינן ונעידין עליו גם באשטתהי אחר שטוליהו חותו מהמים הכה צט"ס דק קכ"א הלשון והי"מ דחזייה צטעתייה ואס כן י"ל דוקא צעד אחד אצל הרש"ש כחצ ויהי"מ דחזו ליה צטעתייה דאסקוהו וכ"כ בקילור פסקי הרא"ש והוא שראוהו מיד קמוץ לעלייהו הרי משמע דגם רבים אין מעידין באשטתהי ואס כן מצי"כ אס גרסי הרא"ש צט"ס דחזי ליה לשון רבים מניין לנו לדחש צהיפך דשני עדים מעידין גם באשטתהי ואס גרס צט"ס דחזייה לשון יחיד ונחמור דוקא צעד אחד אס כן איך ש"כ הרא"ש הלשון יהי"מ לרבים אס לא דק"ל צפשיעות כיון דהטעם דמחפח פח ל"ש צין ע"א לשנים ואס כן מוכח דעת הרא"ש דגם שנים אין מעידין וכ"כ צט"ס צט"ס צט"ס קל"ו דכטצע דאשטתהי ציצטה דאין מעידין עליו אינו וטעם צדדמי ואס כן ל"ש חד ל"ש יותר אך כיון דאמרה אשמו דמכרת צגדיו וטעם כל צגדיו ול"ה לשאלת כל צגדיו כמ"ס צט"ס צט"ס קל"ו וכו"כ האחרונים.

### ועוד

חזי לאלטריפו שני שומות ולקח שיהי צו אך דלא למלמו מקומם וי"מ חו הוי כשאלה דיחיד כמ"ס האחרונים בעין זה.

### ועוד

הצחור צן הנטצע הכיר כיס שהפקיד אלל אציו וטעניוול אחד שהשאל ללציו וכיס לא מושלי איכסי ואין השואל ראשי להשאל ואפילו היה הצחור קמוץ על שלחן אציו והכל של אציו כדאיתא צחוי"מ קיון ע"ר וי"מ מנחם צחוי"מ קיון ל"ו דאין צט"ס גובה ויבקות אשמו וציו של ליה אפילו מפקדלים חדשים שלקחו לשמן הרי דהן של צו ואס כן לא היה אציו ראשי להשאל לאחר עיין צהאי"ט קיון ט" סק ע"א ואך דהצחור חסוד צזה נוגע הא כחצ הנו"צ דנוגע כשר לעדות אשה וגם הכירו הארצע כנפות וקחמא היה עם לי"ת וכחצו אחרונים דצזה ל"ה לשאלה.

### פז

### ראובן

היה לו וועקסל על גוי ומכרה לשמעון והלך שמעון ולקח מעות על הוועקסל מצאנך של עכ"ס וחחס שמעון גם כן על הוועקסל להיות שיראכט וגוי הלזה הציא מעות שלום לראובן וראובן עיכב המעות אללו ולאחר זמן עשה הצאנך הוללות על הוועקסל והוכרח שמעון לשלם גם ההוללות ועשה חוצע שמעון אח ראובן שמחמה שעיכב המעות שכתן לו הגוי גרס לו ההוללות כ"ל פשוט דראובן פטור כיון דמכר הוא הוועקסל ולא קיבל עליו אחריות נסתלק והוא כא"ע אחר ומה שעיכב אללו המעות אפילו ברמא אינה דהא יכול היה שמעון לפרוע ערס שנעשו ההוללות.

### אך

אס צדיניהם יכול שמעון לחזור על גוי הלזה שיחזור ההוללות מחמה דהוא הלזה והיה מחויב לשלם למי שהוועקסל שלו ראשי שמעון אך דמחמה זה יחזור הגוי על ראובן ויוליא ממנו ההוללות מחמה שעיכב אללו המעות אין על שמעון אשמה מזה כלום ורליה מני"ס חוספת צפחז"ס דף כ"ד צהא דכסי עכ"ס הרי הן כמדבר וכשמכר קרקע לישראל ונתן לו הכסף וצא ישראל אחר והחזיק צהקרקע וזה וכחצו חוספת דשרי לישראל ראשון להצו מעותיו מהמכר אך שמוך כך יחזור המוכר ויגזול אס המחיק

### שאלה

אחד אמר צהמה זו מהיה ליחומה עכיה זו לכדן ואח"כ צא צע"ח של הנודר וטרפה צחצו. כ"ל אס עדיין לא נכחה להיחומה חייב ליתן דמיה אף דהנודר הרי זו אינו חייב באחריות מ"מ כאן משתדשי ליה שלא יוכרח לשלם החצו משאר נכסיו ורליה מפרק הזרוע דף קל"א הרי שאנסו ציה המלך גורנו צחצו חייב לעשר מוטם דמשתדשי ליה דא"ל ליפרע משאר נכסיו אך אס כצ"ה הול"ה הצהמה מרשותו ליד היחומה או ליד אחר צצ"ל היחומה וטרפה מוטם צע"ח של הנודר פטור מלשלם דמיה וכדאיתא צחוי"מ קיון קב"ח ק"צ ועיי"ס דה"מ ומקו"ח קיון חמ"א סק"ג ולכאורה י"ל שאני לקח המלך גורנו צחצו לפימ"ס צמירכי צכ"פ לא יחפור דמלך חסוד כמוחזק צמס צע"ל כל אחד וכש"ס ספק לריך היחיד לצבר דחסוד הוא המול"ה והוצא צהה"ד קיון צמ"א וצד"מ ורמ"א וקנ"ע חו"מ ק"י ד' והנה צמוצ"ס פ"ו מה"כ ה"ד כחצ דפורע חצו של חצו לא חסוד סכאס ללוה לענין איסור נדר שהרי לא הגיע ליד לוה כלום אלל מנע ממנו הצציעה ואס כן צמס למלך דמלך חסוד מוחזק וכשנפטר מהחצו הוי כמגיע ליד החייב דצ"ר צע"ל והא דפריך צגיטין דף מ"ד מלקח המלך גורנו צחצו דחייב לעשר אהא דלקח נכרי עצ"ר צחצו דלא ילל לחירות ולא משני דשאני מלך ד"ל זה כוכח החרלן שאני חחס דמשתדשי ליה דהיינו צחייב למלך יס הנחה מחודשת כשנפטר מחצו דהוי כצא לידו מהמלך משא"כ צחצו לכרי ואפילו לישראל דאסור הפקעת הולוחו מ"מ ל"ח משתדשי דאין מגיע עשה לידו כלום אך מפרש"י סס משמע דגם צנפטר מחצו לשאר נכרי חסוד הנחה רק החרלן משני דליכא למקנסיה צצ"ר עצ"ר דלא מוכרו צע"ל ולשון הש"ס משמע יותר דחצו למלך חסוד משתדשי וצט"ס חצו ל"ח משתדשי אך גם צט"ס רצ"א ק"י חסוד"ט ודמיה פורע מוט של חצו למלך לפרוע חצו לאחר דמיה וזה לא חסוד הנחה והוצא צמל"מ פ"ה מנולה הי"ד ולכאורה נראה דתליא צפלוגתא צצחוי"מ קיון שס"ט ק"ו דלפוסק"ס צצמחצ"ר מצריח מוט המלך חסוד גזלן ודעת הר"ן צצחוי"א סס דשרי מוטם הפקעת הולוחו ועמ"ס צחצו ערך ש"י על חו"מ סס.

### פה

### מה

ששאל צאחד שכלקח יי"ס שלו למקום המשפט וכחחס צחחס השופט וצחחס ישראל צע"ל היי"ס עד ילל לאור משפטו משרי המדינה אס להחזיר לו אס לא אס מועיל מכירת היי"ס לפני הפסח שלא יחא אסור אחר הפסח מוטם שטעה"פ כיון שכלקח ממנו צע"ל כרחו ואינו צרשותו כמו גזל ולא כחייאשו הצעלים שניהם איי להקדישו. כ"ל כיון שלא כלקח ממנו על דעת שלא להחזיר לו צודאי רק חלו צספק כאשר ילל המשפט עיכ כיון דחמון שטעה"פ דרצון יס צריה כשיזכה הישראל צדין לוחר הוצר למפרע יטלו היה ויכול היה למוכרו ול"ע ועיין שו"ת ציה שלמה חא"ח קיון ע"ה.

### פו

### ע"ד

הטענה שלא ראווה העדים עד אחר דאשטתהי הרנה ציצטה הכה צצ"ס קיון י"ז קק"ל הציא

שלא ילטרך למכרו צול וגם שכשאר לו מעות אחרות שיוכל להחזיקם בו ואם כן המעות אחרות קבל בעסקא עכ"ל אינו מוצן כלל דמעה זכה הנהו צמעות אחרות של מקבל שלא ע"י זכויו וכן ציתו הא לא הקנה לו וכל היתר העסקא דלוקח חלי ריוח מפלגא פקדון דהמעות של מפקיד אצל כאן שנוטל משל מקבל מה שמריח צמעות עלמו או ציתו הוי רצית אגר הלוואה שהלווה להוליא לפרוע חוב ולפמ"ש נתיצות צמיון קע"ו ס"א דאם אחר לו המלות שיקנה איזה קחורה שירלה וקנה קחורה לשם שותפות נקנה הקחורה למלות אף דמעות המלות הוליא לזורכו ה"כ היה אפשר לעשות על אופן זה שירשהו לפרוע חובו צמעות שנותן לו ולפרש שכשיצא מעות ליד הלווה ויחזיקם צהן יהא העסק מחללה לשם שותפות ונעשה שלוחו וא"י פקע חוב המלות כי קחורה שקנה הוא צפרעון המלות שלו ודצרי הכתיצות נראין אצל קשה למה הלריכו צמיות מיימוני ומרדכי שזכה לו מעות אחרים ע"י אחר בלא זכויו אחר כמי כשיקנה איזה קחורה לשם שותפות מיד זוכה הנותן צמיות שליחות ול"ל דצמלות הכתיצות מיימי שאומר המלות ללווה מעות שהלויית לך יהיו צידך מעכשיו למחלית שכר והיינו שיש עתה מעות צמיון ציד הלווה ויכול לעשותו שליח עליהם אצל צמרדכי ומיימוני שהתנאי על מעות שצדיין לא צא ליד הלווה לא וול"י לעשותו שליח עליהם וכמיש חוספת צמיון וכן הוא צמיות פרק ר"ב דף כ"ב ריש ע"ג וצמיותם שם דף י"ב צד"ה מיט' דלא מלי משוי שליח על דשנצל ואף דכחצ הכתיצות דהוי כשליח דאמר לו המשלח זיל זצין לי שזכה המשלח כמבואר צש"ד סימן קפ"ג סק"ג ושם כחצ הכתיצות הטעם צאמר לו זצין לי צמיותך דחקך שנתן לחצרו המעות על פיו כחציית לו המעות דהוי כחומר תן מעות לפלוני ואחציית לך דהא הכא הוליא גם כן המעות על פיו ומש"ה כמאל דאחופינהו דוני עכ"ל ומ"מ ערצ גם כן משום שליחות מחציית וכמיש רש"ב פ"ג דף קע"ג ע"ג וכ"כ קל"ח ושב"ע צמיון קכ"ע והכתיצות שחולק שח אין צמיון לחלוק על רש"בם וצונשונצ כתיצות דהא דצרי עיי"ש וצמיותם שלום סימן קע"ו שם כחצ דלפמ"ש הטור צר"ם קפ"ג דדוקא צמיותה ידעם נקרא רמאי וכן לדעת הש"ך והצ"ח דלריך דוקא מעמד גמור אין רחיה לנשתתפו סתם והמחזיק י"ל קי"ל עיי"ש א"כ ה"כ אפילו אחר לו קנה צמעותך קחורה סתם ונהא שותפין הוי ספ"ד כ"ש בלא אחר כלל קנה קחורה ויהא לשותפות דגם הכתיצות לא אחר להחיר דהא צמיון השוי"מ אחר המלות רק שנותן לו המעות שיתן לו רווחים עפ"י היתר עסקא קחמא כוכחו כשאר התי"ע שהמעות שנותן לו מזה יתן לו רווחים ואיכס יודעים כלל אופן היתר שמושהו שליח על מעות אחר שיצא לידו שיקנה צהם קחורה לשותפות וא"י יעשה שליח ויקנה המעות שלו למלות בלא כוכה וידעיה כלל ואפילו אחר צפירש שיקנה ללורך שותפות או ח"ל דהוי כאמר כן ומ"מ עכ"פ ל"ל דמיה שקונה צמעותו הוי המלות שותף צו וכשיש צו פקידא החלי הפקד למלות וכמבואר להדיא צמיות ריש סימן קע"ו וא"י כחצ השוי"מ הכ"ל לדחות דצרי השואל שכתב כיון שהעלה השטי"ח צמיותה על הקרן וכשיהא הפקד צקן יוכל לחצו לו שצו אקור לקחת רצית ודחה השוי"מ כיון דסלק צמעות זה חוב כשאר לו הקרן צמיון צלי הפקד ולמה לא יתן לו רווחים מה שזה יוכל להרויח צזה שכשאר לו מעות אחרות אצל צקן שנתן אין

המחזיק דצדין חצו ליה דלא כחן לו מעות אלא ע"מ שחצא הקרקע לידו ואם המחזיק יכול להשטות מחמוכר ישטות אעפ"י דהלוקח מפקיד והרא"ש כחצ דהאיך יכול הלוקח להוליא מעותיו מעכו"ם המוכר צצדיניהם וגם צדיניהם כגמר המקח ע"י כתיבת הכסף ושצו אינו חייב להעמיד לו מקחו צידו אם צדיני ישראל זכה המחזיק וזה צא לעשות תחצולה עם העכו"ם שיצא צמלות וצכה לכוף המחזיק להחזיר הקרקע לאשר קנהו מאתו יראה שצצירה היא צידו ודין מוסר יש לו כיון שזכה צו מדין תורה עכ"ל והוצא צמיות וצ"י סימן קל"ד ס"ו הרי דלא פליגי רק לתוספת צדין חחר הלוקח על המוכר לכן אין לו להשגיח צמה שיגזול המוכר את המחזיק והרא"ש ק"ל כיון דלפי דיניהם ודיניהם אין ללוקח כלום על המוכר אקור לעשות תחצולה ואם כן ה"כ צכ"ד אם צדין מחויצ גוי הלווה להחזיר ההולאות לשמעון אין לשמעון להשגיח צמה שאח"כ יגזול הלווה את ראובן ופשוט דוועקסל שלא ככתב צו שם המלות נקנה צמירה כמו שטר שכתב כל המוליא ואל"ל מלות ראשון יכול למחול ללווה כמבואר צש"ד סימן ס"ו סק"י וממילא לא נפטר הלווה צמה שפרע למלות ראשון אחרי כמכר דפרעון לא מהכי רק היכא דמועיל מחילה כמבואר צש"ד שם ס"ק ק"צ ואף דלא ידע הלווה שמכר המלות הוועקסל לאחר מה צכך כיון שכתבצד לכל המוליא ויהיו דאפקיד אכפשיה שפרע לוי שא"כ מוליא וכומו צמורכיע ש"ך סימן כ"ו קק"ו כמאל ההולאות ששעו הצאנק חייצ הלווה ואף שכתבצו מהקונה שנתן השירא דהיה כערצ קבלן ומ"מ חחר אח"כ על הלווה הן צד"ה הן צד"י.

## בח

**כתב** צש"מ תליחא ח"א סימן קל"ז עמ"ש המרדכי צהגזול קמא סימן קכ"צ ותשובה מיימוני למשפטים סימן כ"ט שולוח על עסקא אם לקח המקבל המעות ללרכו אקור עד שיזכה לו מעות אחרות להעסקא ופירש הגהן צעל התניא צשי"ע שלו דכל שפרע חובו הוי כלקח מעות ללרכו וא"י אומר דאין דצצריו ומש דהמרדכי מיימי צנתן לו מעות להחזיקם והוא מחלה מלות ומחלה פקדון ואקור לקחת לעלמו מציית שלא ע"י כחן לו המעות אצל כאן מחללה כחן לו לפרעון חובו רק שהעסקא הוא צמה שיוכל לחיות מציית או שלא ילטרך למוכרו צול וגם שכשאר לו מעות אחרות שיוכל להחזיקם בו ואם כן המעות אחרות קבל בעסקא אצל זה המעות ומחלה הרשם שיפרע חובו ור"י מבואר צמיות מיימוני שם שאם מחללה הרשה לו לקחת צמיון רשאי ומחציית לתם שכר וכאל עדיך טפי שהרי מחללה הלווה צצציל זה עכ"ל ושארי ליה מריה דאדרציה מבואר צש"מ מיימוני וצמרדכי שם דהרשהו שאם ילטרך המקבל להמליא המעות ללרכו יחזור צקרוצ אחרות ויזכה אותן למפקיד ע"י אחר שאם לא היו המעות צמיון או צמיות או צמיות הא"י יתן רצית על מה שהוליא הרי משצו כותן ואם לא לקח רשות להוליא כשילטרך ולהחזירם הרי שלח ידו צפקדון והרי הן מלות עליו ואינו צחזקת צעלים ואם כן רצית הוא עכ"ל מבואר כשהתנה שיהא רשאי להוליא המעות ללרכו לריך לזכות למפקיד אחרות תחתייהן וצלא זכיו לא מועיל ואם לא הרשהו אפילו זכיו לא מועיל וכמיש התניא ומ"ש השוי"מ שהעסקא צמה שיוכל לחיות מציית או

## קונטרס בענין ערכאות

אחד מהנשאים החלכתיים החמורים שעמד על הפרק בין בארה"ק ובין בחר"ל הוא ענין הערכאות. לדרישת הרבנים וסורי הוראה דבכל אתר ואתר אספנו בקונטרס זה, תשובות מגדולי הפוסקים הנוגעים לענין זה. חלק ב' מקונטרס זה יופיע בכרך הבא אי"ה.

הרב יצחק זילברשטיין

ראש כולל "בית דוד", חולון

רב רמת אלחנן, ב"ב

## תביעה בערכאות על מחדל של רופא

שאלה:

מעשה ברופא מיילד, מומחה מפורסם, ששגג ולא ניתח אשה כשהעובר היה במצוקה, ונתן לה ללדת באופן טבעי ועקב כך נולד הילד פגוע פגיעות קשות, נירולוגיות ומוטוריות. נתברר שבשעת הלידה חיו כל אנשי הצוות דעתם שחייבים לנתח את היולדת כדי להציל את העובר ממצוקתו, אך רופא זה סבר שבין כך העובר לא יחיה וחבל לנתח את האשה לשוא.

כאמור, נולד ילד כשרוני ומחונן אך פגוע. ההורים שוקלים בדעתם אם לתבוע פצויים מבית החולים על המחדל של הרופא, שלא השכיל לנתח את האשה. בפצויים אלו חפצים ההורים לשקם את בנם.

השאלה הובאה לפני מרן הגרא"מ שך זצ"ל והתחבט בשתי שאלות:

א. האם מותר לפנות לערכאות? ובפרט שלפי דין תורה אין מקום לתבוע את הרופא — שלא עשה בידים נזק, אלא שלא הציל את העובר ע"י נתוח, מתוך שיקול דעת מוטעה.

ב. האם מותר לתבוע תביעת נזיקין כשעקב כך יפגע שמו של הרופא.

תשובה:

א. אין מקום לתבוע תביעת נזיקין מהרופא.

דנאמר ביור"ד סימן של"ו א': "ואם ריפא ברשות בית דין וטעה והזיק פטור מדיני אדם, וחייב בדיני שמים".

ומקורו מהתוספתא פ"ו דב"ק: "רופא אומן שריפא ברשות בית דין, פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים. המחחך את העובר במעי אמו ברשות בית דין והזיק פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים".

תוספתא זו כתובה גם בגיטין פ"ג הי"ג. ונאמר שם דפטור אם הזיק בשוגג מפני תיקון העולם. והסביר ה"מנחת ביכורים" – אף דאדם מועד לעולם, מכל מקום פטורו כשהזיק בשוגג כדי שיהא רופא מצוי לרפאות, וכמו כן בחתך עובר במעי אמו פטור בשוגג מפני תיקון העולם שימצא מי שירפאנה, ואף בכה"ג דהזיקו מצוי פטורו, כמבואר ב"מנחת ביכורים".

דיתכן דמה שנאמר שהרופא דינו מסור לשמים היינו דוקא כשהזיק בידים, אבל בענינו שלא הזיק בידים אלא שלא הציל מתוך שיקול מוטעה, פטור גם בדיני שמים ואסור לתבעו ובפרט שיגרם נזק לשמו.

ונראה, דכל זאת כשבא לתבוע מהרופא עצמו. אבל כשתובע מחברת ביטוח אין כאן איסור גזל, כי מהות הביטוח היא עסקה מסחרית שהחברה המבטחת מתחייבת לפצות את מי שניזק ע"י רופא, ואפילו מתוך "שב ואל תעשה". ואפילו מתוך דברים שחייב על פי דין תורה הרופא פטור. וגם אין בזה משום הליכה לערכאות. כי נודע לנו שכל הרופאים מבוטחים בחברת M.D.U. שהיא חברה אנגלית של נכרים שיש להם בא"י סוכנות ביטוח בשם "שוקי מדנס" וכשיש לישראל דין ודברים עם נכרי יכול לתבעו בערכאות.

אלא שעדיין יש לדון, דיתכן שהדין ודברים הוא בין התובע לרופא, אלא שהרופא מבוטח בחברה של נכרים, ואולי בכה"ג יש משום הליכה לערכאות.

והנה רע"א בהגהות על השו"ע חו"מ סימן ג' כתב חז"ל: "כתב בשו"ת "מגן גבורים" סימן ה' בשם הרש"ך ח"ב רכ"ט, על מחלוקת בין תובע לנתבע, אחד אומר שרצונו להתדיין בדין תורה, ואחר אומר שאין לו להתדיין אלא בפני אחרים, שכך הוא המנהג במקום שנעשה העסק, הדין עמו, כיון דבמקום שנעשה העסק יש מנהג להתדיין כפי דרך הסוחרים, ולא כפי דין תורה, מנהג מבטל הלכה, והביא ההיא דסיטומתא". עכ"ל. לכאורה לפי זה גם בענינו, מאחר וכך הוא המנהג בין המבוטחים לחברות הבטוח שמתדיינים אצל ערכאות, אין איסור להתדיין אצלם.

אולם ראיתי במהרש"ק שהנדרן שם היה בסוחרים שעשו עסקא והם עצמם היו במדינה זו והסחורה במקום אחר, לפי איזה סוג מעות משלמים להם. דלפי דין תורה משלמים כאותה מדינה שבה נעשה העסק ולפי מנהג הסוחרים כפי המדינה האחרת, בזה אזלינן בתר מנהג הסוחרים כיון שרעתם של הסוחרים כפי מנהגם. ודומיא דסטומתא דאעפ"י שלפי דין תורה אין בה ממש, בכל זאת כיון שנהגו כך הסוחרים אזלינן בתר מנהגם. משא"כ בענינו שבאים להתדיין כדרך טוען ונטען ובהוכחות ובשיקול הדעת, בכה"ג ודאי דלא מועיל מנהג הסוחרים אלא חייבים לדון בדיני ישראל, וכמבואר בסימן כ"ו סעיף ג' המקבל עליו בקנין לדון עם חברו לפני עכו"ם אינו כלום. ואסור לידון בפניהם וכמבואר שם בביאור הגר"א דהוי כמתנה על מה שכתוב בתורה.

ולכן אם הדין ודברים הם עם יהודים, או שחברת הביטוח יהודית או שהתביעה היא נגד הרופא היהודי, אין לדון בפני ערכאות כי אם לאחר כתב סירוב וכמבואר בחו"מ סימן כ"ו סעיף ב': "אם בעל דינו אלם ואינו יכול להציל ממנו בדיני ישראל תחילה, ואם לא רצה לבא, נוטל רשות מבית דין ומציל בדיני עכו"ם מיד בעל דינו".

ושמעתי ממו"ח מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א, שנסתפק מהי ההלכה כשהנתבע מומר. דאולי בכה"ג כיון שברור שלא יסכים לבא להתדיין בפני בי"ד ישראל – אולי בכה"ג מותר מיד לתבעו בפני דיינים עכ"ס, כי אין כאן הרמת יד וחלול בתורה, שהרי יודע התובע שהנתבע לא יסכים להתדיין בפני דיינים ישראלים, וצ"ע.

והנה הנתיבות בסימן כ"ו ג' כתב: "במלוה על פה אי אפשר לדייני ישראל ליתן לו רשות להוציא, דאימר אינו חייב לו כל כך רק משמתים אותו כשאינו רוצה לבא". עכ"ל. לפי"ז בעניננו, כאשר אין בית הדין יודעים בבירור שלפי תנאי הבטוח חייב הרופא לשלם, אין להם ליתן רשות להתדיין בפני ערכאות.

אך בספר "אמרי בינה" חו"מ סימן כ"ז נאמר: ד"סוגיא דעלמא אזלי בתר איפכא (מדברי הנתיבות) ונותנים בכל בית דין רשות ללכת לערכאות נגד מסרב, דאם לא כן לא שבקת חיי, וכל אחד שיש לו דין ודברים עם חברו אם אינו ידוע לבית דין מחוב ברור יפסיד את שלו, כי גם אם משמתים אותו לא ישגיח בזה וימצא מסייעים בעוה"ר בפרט וכו' ויאכל הלה וחד"י. עכ"ל.

והנה הגאון ר' יחזקאל סרנא זצ"ל העיר, דמה שמצינו שמותר לבית דין ליתן רשות להתדיין בפני ערכאות, מצינו זאת רק לגבי ערכאות נכרים, אבל ערכאות ישראל שגם הם עצמם מצווים לדון על פי דין תורתנו הק' לא מצינו שמותר להתדיין בפניהם גם אחרי כתב סירוב, שהרי מכשילים אותם במה שגם הם מזהירים עליו.

הצעתי דברים יפים הללו לפני מרן מו"ח שליט"א והשיב מו"ח שליט"א, דמותר לב"ד ליתן רשות להתדיין בפניהם, וזאת על פי הגר"א כ"ו ה' שכתב שההיתר של נתינת רשות מיוסד על פי הגמ' בגיטין, ובנכרים חובטין ואומרים לו עשה מה שהישראל אומר. והיתר זה שייך גם בדיינים יהודים כיון שגם הם נחשבים כאומרים לו עשה זה שבת דין הדנים דין תורה אומרים.

אלא שעדיין יש לחוש לאיסור של נתכין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה דעבירה בידו וצריך כפרה. ואם כן הרי הרופא נתכין לאכול בשר חזיר ולדון בדינים של עכ"ס נגד תורת משה. אלא שהם שוגגים בדבר. ולכן אפשר להקל ולדון בפני ערכאות.

ב. בדבר השאלה השניה, שאולי יצא נזק מהתביעה לרופא, סובר מו"ח שדומה למבואר בתוס' במס' ב"ב נ"ד. ד"ה וישראל, שכתבו שמותר לישראל לתבוע מעותיו מהעכ"ס אע"פ שמתוך כך יחזור הנכרי ויתבע מהישראל שלא כדין.

ובפרט דרופא יודע מראש שהוא עתיד להחשף ולעמוד למשפט ונכנס על דעת כו' לעסק הרפואה.

לסיכום:

א. מותר לתבוע את הרופא מערכאות.

ב. ואע"פ שעי"ז יפגע שמו של הרופא.

עם ישראל הלוה בדיני ישראל אין כאן איסורא כלל ולא שמתא אלא הוא כמוכר קרקע שלו לגוי שאין שום היזק לישראל זה שידון עם הגוי מה שידון עם ישראל המלוה, ואפשר שיהיה זה נוח לו והראשון הישראל קשה ממנו דהא קי"ל ישראל וגוי הבאין לפניך לדין אם אתה יכול לזכותו בדיני ישראל זכהו ואם לאו באין עליו בעקיפין, אמנם אם הגוי הזה אנס ואונס את ישראל וכופה אותו לדון בדיני אומות העולם ואפשר שיבאו לו שום חיוב ואונס אסור למוכרו לו, ולא עוד אלא שאם מכרו משמתינן ליה עד דמקבל עליה כל אונסא דמתיליד מחמתיה<sup>10</sup>, ואם ישראל זה הלוה אנס שאין יכול המלוה להוציא ממנו בדיני ישראל בזה לית דין ולית דיין שמותר<sup>11</sup> לו למוכרו לגוי נראה לי לכתחלה קצת שליחות יש בה ואין גוי נעשה שליח<sup>2</sup>:

### טו

ולענין הרשאה אם יוכל להרשותו לגוי נראה לי דלא דקי"ל בבבא קמא<sup>1</sup> דהרשאה קצת שליחות יש בה ואין גוי נעשה שליח<sup>2</sup>:

### טז

**שאלה** רחל נתאלמנה מראובן ונשארו נכסיו ברשותה ויורשי ראובן מחלו לרחל [כל מה שיש בידה] מנכסי בעלה והמחילה באחריות כמנהג המחילות בלא שום [תנאי, ואחר] המחילה מחלו היורשים לשמעון משטר משכונה שהיה לראובן יברר לנו רבי' אם יש ממש במחילת היורשי' לשמעון, [ואם יכולה רחל] לתבוע ליורשים בכח מחילה שבידה מן היורשין על שהפסידו [אותה] במחילתם:

**תשובה** לשון ששאלתם נראה לי כי רחל [יש לה שני דברים בשטר] זה האחד מחמת עצמה שמחצית החוב הוא [שלה שהרי לזה] ממנה ומבעלה, והשני הזכות שיש לה במחציתו של ראובן בעלה [בשעבוד] שיש לה על נכסיו ואפי' על בעלי חובות שלו מדרי' נתן<sup>1</sup> דאמ'

בהן כן, ואם שמעו מוטב, ואם לאו הרי הקולר תלוי בצואריהן, אמנם לפי דעתי אין בעלי המדרש יכולין למחות בידן שלא יפסידו ושלא יתנו ושלא יעשו בנכסיהם מה שירצו, כי אחרי שההפסד שלהם הוא הם יחושו לעצמם, ודמיא למאן דמשעבד ארעא לחבריה שאע"פ שאם מכרו ב"ח גובה ממנו אם אין שם שאר נכסים, אין המלוה יכול לעכב<sup>3</sup> ע"י שלא ימכור כי מה למלוה בכך הרי כשיגיע זמנו גובה מן הקרקע ההוא הכא נמי לא שנא, זהו הנראה לי:

### יז

**שאלה**<sup>1</sup> המוכר ש"ח שיש לו על ישראל לגוי אם הוא מוכר אם לאו:

**תשובה** תדעו בודאי שחזרתי על כל צדדי ולא מצאתי שום ספק בדבר שהוא מוכר, והטעם דקא קי"ל דמכירת שטרות אינו מדרבנן כדי שיאמי' שלא תקנו חכמים שלא למכר' לגוי אלא לישראל, אלא מכירת שטרות מדאורייתא (לא יהיא מוכר אלא מכירת ש"ח מדאורייתא) היא דהא אתמעיט לה מכירת שטרות מאונאה<sup>2</sup> מקרא דכתי' <sup>3</sup> וכי תמכרו ממכר וכו', דבר הנקנה מיד ליד יצאו קרקעות ושטרות, וכיון דמעטינהו הרי הם מדאורייתא ובה אין ספק, ואע"פ שיש בשמועה ההיא דפרק הכותב<sup>4</sup> דשמואל המוכר ש"ח לחברו וחזר ומחלו מחול וכו' משמע לכאורה שמכירת ש"ח מדרבנן<sup>5</sup> אינו כן וכבר יש לנו מדברי רבני צרפת ז"ל והרמב"ן ז"ל<sup>6</sup> פי' מרווח מסלק אותו ספק, גם אע"פ שהרמב"ם ז"ל מסופק בזה וסובר דמכירת ש"ח מדרבנן כמו שכתב בספר קנין פ"ו דמכירה כבודו מונח במקומו שאין אנו חוששין לדבריו במקום הזה, שהרי כל רבותי כולם חולקים עליו בזה, וכיון שכן ודאי המוכר ש"ח לגוי בכתיבה ומסירה או באגב ושיאמר לו קנה לך הוא וכל שעבודא דאית לי ביה<sup>7</sup> כדין המוכר שטר חוב לישראל מכרו מכר<sup>8</sup> וגובה אותו הגוי מישראל, אמנם אע"פ שמכרו מכר נראה לי שיש לחלק לענין איסורא ולענין שמתא, שאם זה הגוי אינו אנס ובא ודן